

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	4Cdo/186/2021
Identifikačné číslo spisu:	4418200871
Dátum vydania rozhodnutia:	26.09.2023
Meno a priezvisko:	JUDr. Gabriela Klenková
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2023:4418200871.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobkyne M. K., narodenej XX. O. XXXX, Š., K. XXX/XXX, zastúpenej advokátom Mgr. Petrom Arendackým, Bratislava, Železničarska 13, proti žalovaným 1) Blackside, a. s., Bratislava, Mlynské nivy 48, IČO: 48 191 515, zastúpenej spoločnosťou Advokátska kancelária Hecceg, s. r. o., Bratislava, Košická 56, IČO: 35 890 240, 2) Auctioneer s. r. o., Bratislava, Špitálska 61, IČO: 45 881 014, zastúpenej advokátom JUDr. Marianom Hrbáňom, Bratislava, Jelačičova 1, o určenie, že nehnuteľnosť nie je zaťažená záložným právom, vedenom na Okresnom súde Nové Zámky pod sp. zn. 5C/12/2018, o dovolaní žalobkyne proti rozsudku Krajského súdu v Nitre, sp. zn. 9Co/87/2020 z 18. marca 2021, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Nitre sp. zn. 9Co/87/2020 z 18. marca 2021 z r u š u j e a v e c m u v r a c i a na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Krajský súd v Nitre (ďalej „odvolací súd“) napadnutým rozsudkom sp. zn. 9Co/87/2020 z 18. marca 2021, potvrdil rozsudok Okresného súdu Nové Zámky (ďalej len „súd prvej inštancie“) č. k. 5C/12/2018-392 zo dňa 16. januára 2020, ktorým žalobu o určenie, že nehnuteľnosť nie je zaťažená záložným právom zamietol; žalovaným 1/ a 2/ priznal náhradu trov odvolacieho konania v plnej výške.

2. Súd prvej inštancie právne vec posúdil v súlade s ustanoveniami § 34, § 36 ods. 1, 2 a 5, § 52 a nasl., § 100 ods. 2, § 151a a nasl. Občianskeho zákonníka (zákona č. 40/1964 Zb. v znení neskorších predpisov), § 497 Obchodného zákonníka (zákona č. 513/1991 Zb. v znení neskorších predpisov) a vecne tým, že medzi žalobkyňou a právnym predchodcom žalovanej 1/ (OTP Banka Slovensko, a. s.) bola uzavretá zmluva o špecifickom spotrebnom úvere pre obyvateľstvo zabezpečeného nehnuteľnosťou č. 019/3019/08SU z 22. septembra 2008, predmetom ktorej bol spotrebný úver v sume 19 916,35 eur s ročným úrokom vo výške 8,15%, s počtom splátok 240, výškou splátky 168,46 eur a konečnou splatnosťou 20. septembra 2028. Na zabezpečenie pohľadávky bola uzavretá záložná zmluva č. ZZ1 k ÚZ č. 019/3019/08SU k bytu č. XX, vchod XXX, 5. poschodie v bytovom dome so súpisným č. XXX, nachádzajúci na pozemku registra „C“ parcelného č. XXXX/XX a podiel na spoločných častiach a spoločných zariadeniach domu a spoluvlastnícky podiel k pozemku o veľkosti 9070/433164, vedenej na

liste vlastníctva (ďalej len „LV“) č. 4502 pre k. ú. Š., obec Š., okres J. L.. Z dôvodu nesplácania splátok úveru riadne a včas, veriteľ zosplatnil úver k 26. augustu 2021 s vyčísleným nedoplatkom vo výške 20 635,29 eur. Žalobkyňa bola veriteľom súčasne oboznámená, že pokiaľ zosplatnenú pohľadávku v stanovenej lehote neuhradí, pristúpi veriteľ k výkonu záložného práva. Predčasnú splatnosť úveru žalobkyňa nespochybnila. Naopak tvrdila, že nasledujúcim dňom začala veriteľovi plynúť trojročná premlčacia lehota na uplatnenie jeho práva, a keďže si veriteľ z úverového vzťahu v tejto lehote svoje právo relevantným spôsobom neuplatnil, došlo k premlčaniu jeho peňažného nároku voči žalobkyni, a teda aj k premlčaniu záložného práva. Preto sa domáhala uloženia povinnosti žalovaným 1/ a 2/ zdržania sa výkonu záložného práva zriadeného záložnou zmluvou. Zmluvou o postúpení pohľadávky z č. 1/2010 z 30. júla 2010 došlo k postúpeniu pohľadávky medzi pôvodným veriteľom OTP Banka Slovensko, a. s. ako postupcom a OTP Faktoring Követeléskezelő Zrt. Budapešť, Maďarská republika, IČO: 01-10-043876 ako postupníkom, následne ďalším postúpením na OTP Factoring Zrt., potom na OTP Factoring. Slovensko, s. r. o., Bratislava, IČO: 45 730 008. Zmluvou o postúpení pohľadávky č. 51/2011-053 z 20. apríla 2011 bola pohľadávka postúpená na žalovanú 1/, ktorá bola do konania pripustená uznesením č. k. 5C/12/2018-311 zo 4. júna 2019 s právoplatnosťou od 26. júna 2019. Súd prvej inštancie sa nestotožnil s námietkami žalobkyne, týkajúcimi sa nesplnenia podmienok pre postúpenie bankovej pohľadávky, ako aj vo vzťahu k nadobudnutiu účinkov postúpenia pohľadávky v súvislosti s dojednanou odkladacou podmienkou.

3. K dohode o splátkach zo 16. mája 2012 uzavretej medzi veriteľom a žalobkyňou vyplýva, že okrem dojednaného splátkového kalendára došlo žalobkyňou aj k uznaniu záväzku (opätovne aj v roku 2013) v zmysle § 588 Občianskeho zákonníka, pričom v čase uznania dlh premlčaný nebol. Z tohto dôvodu súd prvej inštancie ustálil, že keďže doposiaľ nedošlo k premlčaniu zosplatnenej pohľadávky z úverového vzťahu, nedošlo k premlčaniu zabezpečenej pohľadávky, a teda ani k premlčaniu výkonu záložného práva, preto žalobu zamietol. Proti žalovanej 2/ súd prvej inštancie zamietol žalobu z dôvodu nedostatku pasívnej vecnej legitímácie s odôvodnením, že nebola účastníkom úverovej, ani záložnej zmluvy. O nároku na náhradu trov konania rozhodol v súlade s § 262 ods. 1 v spojení s § 255 ods. 1 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilného sporového poriadku v znení neskorších predpisov, ďalej len „CSP“).

4. Odvolací súd citujúc ustanovenia § 3, § 137 CSP a § 497 Obchodného zákonníka, pri posudzovaní prípustnosti žaloby dospel k záveru, že žaloba o zdržanie sa výkonu záložného práva nie je ani žalobou o splnenie povinnosti, ani o nároku na usporiadanie práv a povinností strán, ani o určenie, či tu právny vzťah alebo právo je alebo nie je, ani o určenie právnej skutočnosti, teda nepatrí do žiadnej z kategórií žalôb vymedzených v § 137 CSP, ani do kategórie iných žalôb, ktoré predpokladá hmotné právo. Takáto žaloba je v rozpore s podstatou záložného práva, podľa ktorého, ak pohľadávka zabezpečená záložným právom nie je riadne a včas splnená, môže záložný veriteľ začať výkon záložného práva, pričom záložca je povinný strpieť výkon záložného práva. Odvolací súd preto považoval žalobkyňou formulovaný petit žaloby za neprípustný, zamietnutie žaloby za vecne správne, preto napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie ako vecne správne potvrdil v súlade s § 387 ods. 1 CSP. Zdôraznil, že otázkou naliehavého právneho záujmu na určení neplatnosti záložnej zmluvy sa zaoberal Najvyšší súd Slovenskej republiky v rozhodnutí sp. zn. 4Cdo/89/2007 z 25. februára 2009, z ktorého vyplýva, že určením platnosti alebo neplatnosti záložnej zmluvy sa nemôže vyriešiť celý obsah a dosah sporného právneho vzťahu medzi účastníkmi, preto na takomto určení nemôže byť daný naliehavý právny záujem. Vo vzťahu k ďalším uplatneným odvolacím dôvodom sa odvolací súd stotožnil so závermi ku ktorým dospel súd prvej inštancie, na ktoré dôvody odkázal. Podotkol, že zo skutkových okolností týkajúcich uzavretia dohody o splátkach a o uznaní špecifikovanej pohľadávky čo do právneho dôvodu a výšky, nemožno konanie veriteľa považovať za nekalý prístup. O nároku na náhradu trov odvolacieho konania rozhodol v súlade s § 396 ods. 1 v spojení s § 255 ods. 1 CSP.

5. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podala dovolanie žalobkyňa (ďalej len „dovolateľka“), ktorého prípustnosť vyvodzovala z ustanovenia § 420 písm. f) CSP. Namietala porušenie práva na spravodlivý proces z dôvodu, že odvolací súd v rozpore s procesnými predpismi považoval žalobný návrh za neprípustný, resp. posudzoval žalobný petit prísne formalisticky bez ohľadu na jeho skutočný obsah, čím porušil aj princíp právnej istoty a predvídateľnosť práva, keď označil za neprípustný žalobný

petit za neprípustný, ktorý všeobecné súdy v obdobných veciach bežne akceptujú (IV. ÚS 14/07). Zdôraznila, že súdna prax pri žalobách smerujúcich k zamedzeniu výkonu záložného práva pripúšťa viacero rôznych petitov (vrátane petitu použitého žalobkyňou a to osobitne v prípadoch, kedy má byť výkonu záložného práva zamedzené z dôvodu jeho premlčania. Pre tieto špecifické prípady, kedy ani jeden z používaných petitov nie je bez právno-teoretických problémov (napr. určenie neexistencie záložného práva podľa § 137 písm. c) CSP, ktoré hoci premlčané, formálne naďalej existuje), sa doposiaľ neustálila konkrétna forma petitu, ktorá by bola akceptovaná ako jediná správna. Napokon ani odvolací súd v danej veci neuviedol, ktorý z viacerých petitov použitých v priebehu konania žalobkyňou bol správny, prípadne, aký iný petit mala žalobkyňa použiť. Uvedené iba zvyrazňuje nesprávnosť postupu odvolacieho súdu, ktorý sa pri posudzovaní prípustnosti žaloby zamerail na doslovné znenie navrhovaného petitu a opomenul samotnú podstatu žaloby, petitom definovanú, ako aj dopad tohto pochybenia súdu na jej procesné práva. V tejto súvislosti poukázala na ústavnú udržateľnosť daného petitu, ktorú potvrdil aj Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) v uznesení sp. zn. II. ÚS 167/2019, z ktorého vyplýva právny záver, že „záložca je oprávnený podať žalobu o zákaz výkonu záložného práva, príp. o určenie neexistencie záložného práva, keďže ide o jedinou prípustnú obranu záložcu pred zrealizovaním premlčaného záložného práva súdom“. Následne argumentovala tým, že v dôsledku posúdenia žalobného petitu ako procesne neprípustného sa odvolací súd už riadne nezaoberal uplatnenými odvolacími námietkami, preto v nadväznosti na uvedené dovolateľka namietala aj nepreskúmateľnosť napádaného rozhodnutia, pričom poukázala na povinnosť odvolacieho súdu vysporiadať sa s podstatnými tvrdeniami uvedenými v odvolaní v zmysle § 387 ods. 3 CSP (III. ÚS 314/2018), na ktoré zároveň poukázala. V ich súhrne uviedla, že v konaní pred súdmi nižších inštancií namietala zmluvné podmienky vyplývajúce zo zmluvy o spotrebnom úvere, záložnej zmluvy, s poukazom aj na ustanovenie § 5a ods. 3 zákona č. 250/2007 Z. z. o ochrane spotrebiteľa v znení neskorších predpisov, (ďalej len „zákon č. 250/2007 Z. z.“), podľa ktorého ustanovenia spotrebiteľskej zmluvy, ktoré zaväzujú spotrebiteľa vo vlastnom mene alebo v zastúpení treťou osobou uznať svoj dlh pre prípad neplnenia záväzkov vyplývajúcich zo spotrebiteľskej zmluvy, sú neplatné. K dohode o splátkach podotkla, že v spore nespochybnila jej uzavretie, ale namietala, že právny úkon nebol urobený slobodne, vážne, určite a zrozumiteľne. Zdôraznila, že ju nemožno považovať za priemerného spotrebiteľa, lebo z jej prejavov je zrejmé, že má minimálne znalosti v oblasti spotrebiteľských vzťahov a minimálne právne povedomie (3-ročné učňovské vzdelania, materinský jazyk maďarský). Konanie právnych predchodcov žalovanej 1/ považovala za nekalé obchodné praktiky s poukazom na ustanovenia § 4 ods. 8, § 5 ods. 1, § 7 ods. 1 a 2 zákona č. 250/2007 Z. z. Dôvodila, že text dohody o splátkach, v ktorej bolo zakomponované uznanie dlhu bol čitateľný výlučne len so zväčšovacími pomôckami, pričom nemala vedomosť o následkoch podpísania uvedenej dohody a ani o zhoršení jej postavenia predĺžením premlčacej doby na desať rokov. Podotkla, že k uznaniu dlhu sa nevedela vôbec vyjadriť ani v konaní pred súdom, lebo uvedenému nevenovala žiadnu pozornosť, keďže jej vôbec nerozumela. Prehlásila, že mala záujem predčasne zosplatiť dlh splácať, ale nie uznať záväzok, o čom svedčí aj označenie dohody ako „dohody o splátkach“. Z týchto dôvodov preto namietala absolútnu neplatnosť právneho úkonu aj pre rozpor s dobrým mravmi. Neplatné uznanie dlhu, preto nemôže mať vplyv na plynutie trojročnej premlčacej doby na premlčanie pohľadávky a záložného práva, preto nemožno vo vzťahu k premlčaniu aplikovať desaťročnú premlčaciu dobu (§ 110 ods. 1 Občianskeho zákonníka). Napokon namietala nedodržanie postupu vyplývajúceho z § 565 v spojení s § 53 ods. 9 Občianskeho zákonníka, vrátane ne- splnenie zákonných podmienok pre postúpenie bankovej pohľadávky vyplývajúcich z § 92 ods. 8 zákona č. 483/2001 Z. z. o bankách v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 483/2001 Z. z.“), ako aj podotkla, že súdy sa nevysporiadali s legitimáciou jednotlivých obchodníkov. V závere poukázala na nález ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 191/2019, v zmysle ktorého, „ak všeobecný súd ponechá bez povšimnutia niektorú z kľúčových otázok prípadu, alebo sa odvolací súd bez riadneho zdôvodnenia odkloní od právnych či skutkových záverov súdu prvej inštancie, jeho postup vykazuje známky arbitrárnosti a svojvôle“. Navrhla napadnuté rozhodnutie zrušiť a vec vrátiť odvolaciemu súdu na ďalšie konanie. Uplatnila si náhradu trov dovolacieho konania v plnom rozsahu.

6. Žalovaná 1/ písomné vyjadrenie k dovolaniu nepredložila.

7. Žalovaná 2/ vo vyjadrení k dovolaniu, nesúhlasila s uplatnenými námietkami dovolateľkou. Stotožnila

sa s právnym názorom odvolacieho súdu. Trvala na námietke nedostatku pasívnej vecnej legitímácie. K námietkam týkajúcim sa posúdenia zmluvných podmienok zmluvy o spotrebnom úvere, záložnej zmluvy i k postúpeniu pohľadávky veriteľom prezentovala názor o ich nedôvodnosti. Navrhla dovolanie odmietnuť, resp. zamietnuť. Uplatnila si nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

8. Dovolateľka repliku k vyjadreniu žalovanej 2/ nepredložila.

9. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „dovolačný súd“) príslušný na rozhodnutie o dovolaní (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana, v ktorej neprospech bolo napádané rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) po preskúmaní, či dovolanie obsahuje zákonom predpísané náležitosti (§ 428 CSP) a či sú splnené podmienky podľa § 429 CSP, v rámci dovolacieho prieskumu dospel k záveru, že dovolanie je nielen prípustné, ale aj dôvodné.

10. Právo na súdnu ochranu nie je absolútne a v záujme zaistenia právnej istoty a riadneho výkonu spravodlivosti podlieha určitým obmedzeniam. Toto právo, súčasťou ktorého je bezpochyby tiež právo domôcť sa na opravnom súde nápravy chýb a nedostatkov v konaní a rozhodovaní súdu nižšieho stupňa, sa v civilnoprávnom konaní zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za splnenia ktorých civilný súd môže konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania, vrátane dovolacieho konania (I. ÚS 4/2011). Dovolanie nie je „ďalším odvolaním“ a dovolací súd nesmie byť vnímaný (procesnými stranami ani samotným dovolacím súdom) ako tretia inštancia, v rámci konania ktorej by bolo možné preskúmať akékoľvek rozhodnutie odvolacieho súdu. Otázka posúdenia, či sú, alebo nie sú splnené podmienky, za ktorých sa môže uskutočniť dovolacie konanie, patrí do výlučnej právomoci najvyššieho súdu (m. m. napr. IV. ÚS 35/02, II. ÚS 324/2010, III. ÚS 550/2012).

11. Podľa § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa.

12. Podľa § 420 CSP dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak a) sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b) ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu, c) strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník, d) v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e) rozhodoval vylúčený sudca, alebo nesprávne obsadený súd, alebo f) súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

13. Podľa § 431 CSP dovolanie prípustné podľa § 420 možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení. Dovolačný dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada.

14. Podľa § 440 CSP dovolací súd je dovolacími dôvodmi viazaný.

15. Hlavnými znakmi charakterizujúcimi procesnú vadu uvedenú v § 420 písm. f) CSP sú zásah súdu do práva strany sporu a nesprávny procesný postup súdu reprezentujúci takýto zásah znemožňujúci procesnej strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné oprávnenia v takej miere (intenzite), v dôsledku ktorej došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Podstata práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Integrovanou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky a ich spravodlivé rozhodnutie (I. ÚS 26/94).

16. Ustanovenie § 420 písm. f) CSP zakladá prípustnosť a zároveň dôvodnosť dovolania v tých prípadoch, v ktorých miera porušenia procesných práv strany nadobudla intenzitu porušenia jej práva na

spravodlivý proces. V zmysle uvedeného ustanovenia treba za nesprávny procesný postup považovať postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zákonnému, ale aj ústavnoprávnemu rámcu, a tak zároveň znamená aj porušenie ústavou zaručených procesných práv spojených so súdnou ochranou práva. Ide napr. o právo na verejné prejednanie sporu za prítomnosti strán sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonaným dôkazom, právo na zastúpenie zvoleným zástupcom, právo na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutie spravodlivosti).

17. Pod porušením práva na spravodlivý proces (vo všeobecnosti) treba rozumieť taký postup súdu, ktorým sa účastníkom konania znemožní realizácia tých procesných práv, ktoré im právna úprava priznáva za účelom zabezpečenia spravodlivej ochrany ich práv a právom chránených záujmov v tom - ktorom konkrétnom konaní, pričom miera tohto porušenia znamená porušenie práva na spravodlivý proces; jeho súčasťou je aj náležité odôvodnenie rozhodnutia (II. ÚS 559/2018, III. ÚS 47/2019).

18. Podľa čl. 2 ods. 1 a 2 Základných princípov CSP ochrana ohrozených alebo porušených práv a právom chránených záujmov musí byť spravodlivá a účinná tak, aby bol naplnený princíp právnej istoty. Právna istota je stav, v ktorom každý môže legitímne očakávať, že jeho spor bude rozhodnutý v súlade s ustálenou rozhodovacou praxou najvyšších súdnych autorít; ak takej ustálenej rozhodovacej praxe niet, aj stav, v ktorom každý môže legitímne očakávať, že jeho spor bude rozhodnutý spravodlivo.

19. Podľa § 137 CSP žalobou možno požadovať, aby sa rozhodlo najmä o a) splnení povinnosti, b) nároku na usporiadanie práv a povinností strán, ak určitý spôsob usporiadania vzťahu medzi stranami vyplýva z osobitného predpisu, c) určení, či tu právo je alebo nie je, ak je na tom naliehavý právny záujem; naliehavý právny záujem nie je potrebné preukazovať, ak vyplýva z osobitného právneho predpisu, d) určení právnej skutočnosti, ak to vyplýva z osobitného predpisu.

20. Citované ustanovenie vymedzuje pozitívno-právne členenie súkromnoprávných žalôb na viaceré druhy, pričom kritériom pre ich pozitívne členenie podľa § 137 CSP je v zásade žalobný návrh (petit). Normatívny význam tohto ustanovenia spočíva v tom, že vymedzuje podmienky prípustnosti pre niektoré druhy žalôb. Podmienkou prípustnosti žaloby na určenie, či tu právo je alebo nie je, je naliehavý právny záujem žalobcu na požadovanom určení. Doktrína preventívneho charakteru určovacej žaloby (pozitívnej alebo negatívnej) vychádza z toho, že žalobca má naliehavý právny záujem vtedy, ak k porušeniu jeho práva (zatiaľ) nedošlo, avšak jeho právo je neisté alebo ohrozené. Stav tejto neistoty alebo ohrozenia možno preventívne odstrániť tým, že bude existovať rozhodnutie súdu o existencii (neexistencii) predmetného práva. Doktrína preventívneho charakteru určovacej žaloby je svojím spôsobom zakomponovaná už v samotnej legálnej definícii pojmu „žaloba“, resp. pojmu „spor“ (čl. 1 Základných princípov CSP). Podľa § 131 CSP žaloba je legálne definovaná ako procesný úkon, ktorým sa uplatňuje právo na súdnu ochranu ohrozeného alebo porušeného práva. Ak spor vznikol z ohrozenia subjektívneho práva, uplatňuje sa právo na súdnu ochranu (v zásade) žalobou na určenie, či tu právo je alebo nie je. Ak spor vznikol z porušenia subjektívneho práva, uplatňuje sa právo na súdnu ochranu (v zásade) žalobou na plnenie (Števček, M., Ficová, S., Baricová, J., Mesiarkinová, S., Bajánková, J., Tomašovič, M., a kol. Civilný sporový poriadok. Komentár. Praha: C. H. Beck, 2016, 494 s., 499 až 500 s.).

21. Z okolností preskúmvanej veci vyplýva, že odvolací súd napadnutým rozhodnutím zamietol žalobu (na rozdiel od súdu prvej inštancie) prioritne z dôvodu procesnej neprípustnosti žaloby v zmysle § 137 písm. c) CSP, ktoré rozhodnutie odôvodnil tým, že žaloba o zdržanie sa výkonu záložného práva nepatrí do žiadnej z kategórií žalôb vymedzených v § 137 CSP, ani do kategórie iných žalôb, ktoré predpokladá hmotné právo. S vysloveným právnym názorom odvolacieho súdu sa však dovolací súd nestotožňuje. Ustanovenie § 137 CSP uvádza jednotlivé druhy žalôb demonštratívne. Iná súkromnoprávna žaloba, teda neuvedená v § 137 CSP, je prípustná, ale iba za predpokladu, že osobitný petit vyplýva z hmotného

práva. Inak povedané, hmotné právo musí založiť oprávnenie súdu rozhodnúť tak, že výrok rozhodnutia nezní ani na splnenie povinnosti, ani na deklaratórne určenie (ne)existencie práva, či právnej skutočnosti. Podľa väčšinových názorov právnej vedy je naliehavý právny záujem na určení práva vecnou legitímáciou žalobcu, súčasťou žalobného návrhu, nie procesnou podmienkou. Z uvedeného vyplýva, že rozhodnutie o právnom záujme (či je alebo nie je daný) je meritórne. Pri skúmaní existencie naliehavého právneho záujmu ide o posúdenie, či podaná žaloba je vhodný (účinný a správne zvolený) procesný nástroj ochrany práva žalobcu, či sa ňou môže dosiahnuť odstránenie spornosti práva a či snád' len zbytočne nevyvoláva konanie, po ktorom bude musieť aj tak nasledovať iné (ďalšie) súdne konanie alebo konania (sp. zn. 5Cdo/ 31/2011). Za nedovolenú možno považovať určovaciu žalobu, pokiaľ neslúži potrebám praktického života, ale len k zbytočnému rozmnožovaniu sporov; ak však určovacia žaloba vytvára pevný právny základ pre právny vzťah účastníkov sporu, je prípustná aj napriek tomu, že je možná (prípadne) aj iná žaloba (Zo súdnej praxe pod č. 40/1996).

22. Podstata základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy (ústavného zákona č. 460/1992 Zb. Ústava Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov, ďalej len „ústava“), spočíva na oprávnení každého domáhať sa ochrany svojich práv na súde. Tomuto oprávneniu zodpovedá povinnosť súdu nezávisle, nestranne vo veci konať tak, aby bola právu, ktorého porušenie sa namieta, poskytnutá ochrana v medziach zákonov, ktoré tento článok ústavy vykonávajú (čl. 46 ods. 4 v spojení s čl. 51 ústavy). Reálne uplatnenie základného práva na súdnu ochranu teda predpokladá, že účastníkovi súdneho konania sa táto ochrana v zákonom predpokladanej kvalite poskytne (m. m. IV. ÚS 77/02, IV. ÚS 214/04).

23. Právo na spravodlivý proces zaručené čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (prijatého oznámením FMZV ČSFR pod č. 209/1992 Zb., ďalej len „Dohovor“) v ktoromkoľvek jeho prvku, zahŕňajúc do procesného postupu súdu aj jeho rozhodnutie a všetky atribúty práva na spravodlivý proces, spájajúce sa so súdnym rozhodnutím, ktorým došlo k odopretiu poskytnutia súdnej ochrany v danom prípade dosahuje intenzitu porušenia procesných práv dovolateľky, ktoré v jeho dôsledkoch predstavuje vadu zmätočnosti v zmysle § 420 písm. f) CSP.

24. Súdna prax akceptuje žalobný návrh o určení neexistencie záložného práva a považuje ho za vhodný procesný prostriedok ochrany práva záložcu, za účelom dosiahnutia odstránenia spornosti práva v súvislosti s uplatnením námietky premĺčania výkonu záložného práva, jeho evidenciou v katastri nehnuteľností. Z okolností preskúmvanej veci je nepochybné, že vlastnícke právo dovolateľky je realizáciou výkonu záložného práva ohrozené, neisté, preto nesprávnym procesným postupom odvolacieho súdu, spočívajúcim v posúdení procesnej (ne)prípustnosti žaloby v zmysle § 137 písm. c) CSP, došlo k odopretiu jej práva domáhať sa súdnej ochrany. Na základe uvedeného dovolací súd, preto napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 449 ods. 1 v spojení s § 450 CSP).

25. Pre úplnosť dovolací súd dodáva, že zo súdnej praxe vyplýva, že pokiaľ bola žaloba zamietnutá pre nedostatok existencie naliehavého právneho záujmu, súd následne neposudzuje dôvodnosť žalobného návrhu vo veci samej. Inak povedané, nezaobrá sa s ďalšími uplatnenými námietkami v spore.

26. V ďalšom konaní je úlohou odvolacieho súdu opätovne prejednať a rozhodnúť o odvolaní žalobkyne. Výslovným právnym názorom týkajúcim existencie naliehavého právneho záujmu na požadovanom určení, je odvolací súd viazaný (§ 455 CSP).

27. O nároku na náhradu trov pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania rozhodne odvolací súd v novom rozhodnutí vo veci samej (§ 453 ods. 3 CSP).

28. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3:0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.